

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.29>

УДК 168:338:657

Л. С. Сас,

д. е. н, професор,

професорка кафедри обліку і оподаткування,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2053-0394>

Б. Р. Іваночко,

д. філос. з економіки,

асистент кафедри обліку і оподаткування,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5943-1097>

Т. В. Латик,

викладачка фахових дисциплін,

Прикарпатський фаховий коледж лісового господарства та туризму

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1180-1677>

Д. І. Шеленко,

д. е. н., професор,

професорка кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9214-7258>

І. Ф. Баланюк,

д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8320-6383>

**РОЗВИТОК ОБЛІКОВОЇ НАУКИ В УМОВАХ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ: МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-
АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗВІТНОСТІ**

*L. Sas,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*

*B. Ivanochko,
Doctor of Philosophy in Economics,
Assistant Professor, Department of Accounting and Taxation,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*

*T. Latyk,
Lecturer of the Professional Disciplines,
Precarpathian Professional College of Forestry and Tourism*

*D. Shelenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor
Professor of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Applied Economics,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*

*I. Balaniuk,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*

**DEVELOPMENT OF ACCOUNTING SCIENCE IN THE CONTEXT OF
ACADEMIC INTEGRITY: METHODOLOGY FOR FORMING
ACCOUNTING AND ANALYTICAL INFORMATION IN THE CONTEXT
OF GLOBALISATION OF INTERNATIONAL REPORTING STANDARDS**

У статті розглянуто актуальні проблеми розвитку бухгалтерського обліку як самостійної економічної науки та його місця серед інших напрямів економічних досліджень у сучасних умовах глобалізації міжнародних стандартів фінансової звітності, цифровізації та інтеграції України у

світовий науковий простір. Проаналізовано сучасний стан облікової науки, зокрема диспропорції між рівнем наукової активності в бухгалтерському обліку та економікою загалом, причини домінування технічної інтерпретації обліку та вплив надмірної регламентації на науковий потенціал дисципліни. Встановлено, що збереження орієнтації на фіксацію господарських операцій та податкову звітність знижує стратегічну й аналітичну цінність бухгалтерської інформації, обмежує розвиток наукових підходів та зменшує роль бухгалтерів як аналітиків економічних процесів. Проаналізовано ключові напрями розвитку облікової науки: фундаментальні дослідження обліку як соціально-економічного інституту; вивчення галузевих особливостей та розробка адаптованих стандартів; формування системи економічного контролю; розширення звітності та інтегральних показників; посилення аналітичної складової з використанням цифрових технологій і штучного інтелекту. Встановлено, що комплексне застосування цих напрямів сприяє підвищенню наукової обґрунтованості облікових досліджень, формуванню об'єктивної інформаційної бази для управління економікою, підвищенню прозорості господарської діяльності та зменшенню корупційних ризиків.

Зроблено висновок, що подальший розвиток бухгалтерського обліку можливий лише за умови посилення академічної доброчесності, розширення наукових досліджень, інтеграції цифрових технологій та штучного інтелекту, формування єдиної методологічної основи та адаптації міжнародних стандартів до національних умов. Визначено перспективи подальших досліджень, що полягають у поглибленому вивченні цифровізації обліку, розробці галузевих стандартів для нових секторів економіки, вдосконаленні інтеграції фінансових і нефінансових показників у звітності та підвищенні прозорості та ефективності економічного контролю.

The article discusses current issues in the development of accounting as an independent economic science and its place among other areas of economic

research in the context of the globalisation of international financial reporting standards, digitalisation and Ukraine's integration into the global scientific community. The current state of accounting science is analyzed, in particular, the disparity between the level of scientific activity in accounting and the economy in general, the reasons for the dominance of the technical interpretation of accounting and the impact of excessive regulation on the scientific potential of the discipline. It is established that maintaining an orientation towards recording business transactions and tax reporting reduces the strategic and analytical value of accounting information, limits the development of scientific approaches and reduces the role of accountants as analysts of economic processes. The key areas of development of accounting science are analyzed: fundamental research on accounting as a socio-economic institution; study of industry features and development of adapted standards; formation of an economic control system; expansion of reporting and integral indicators; strengthening of the analytical component using digital technologies and artificial intelligence. It was established that the integrated application of these areas contributes to increasing the scientific validity of accounting research, forming an objective information base for economic management, increasing the transparency of economic activity and reducing corruption risks.

It was concluded that the further development of accounting is possible only if academic integrity is strengthened, scientific research is expanded, digital technologies and artificial intelligence are integrated, a unified methodological framework is formed and international standards are adapted to national conditions. Prospects for further research are identified, which consist in an in-depth study of the digitalization of accounting, the development of industry standards for new sectors of the economy, improving the integration of financial and non-financial indicators in reporting and increasing the transparency and efficiency of economic control.

Ключові слова: бухгалтерський облік, облікова наука, цифровізація економіки, обліково-аналітична інформація, міжнародні стандарти фінансової звітності, академічна доброчесність.

Keywords: accounting, accounting science, digitalization of the economy, accounting and analytical information, international financial reporting standards, academic integrity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації економіки та інтеграції України у світовий науковий простір бухгалтерський облік як наука відчутно відстає у своєму розвитку від інших напрямів економічних наук. Якщо фінанси, менеджмент, маркетинг чи економічна аналітика активно адаптуються до нових наукових парадигм і цифрових технологій, то бухгалтерський облік у більшості випадків зберігає орієнтацію на технічні аспекти облікового процесу. У професійному середовищі бухгалтерів і в суспільстві загалом переважає уявлення про облік як про суто технічну діяльність, спрямовану на фіксацію господарських операцій, ведення регламентованої звітності та виконання вимог податкового законодавства. Така інтерпретація ролі обліку знижує його наукову цінність і потенціал як інформаційно-аналітичної системи, здатної забезпечувати стратегічне управління, прогнозування та оцінку економічних процесів. Додатковим чинником, що гальмує розвиток облікової науки, є надмірна регламентація облікової діяльності, передусім під впливом податкових вимог і фінансової звітності. Внаслідок цього бухгалтерський облік часто розглядається не як інструмент пізнання економічних реалій, а як механізм контролю та звітності. Це призводить до поступової втрати наукової складової облікової практики, звуження сфери наукових пошуків і зниження ролі бухгалтерів як аналітиків економічної інформації.

У таких умовах особливої актуальності набуває переосмислення місця бухгалтерського обліку в системі економічних наук та його розвитку як соціально-економічного інституту, заснованого на принципах академічної

доброчесності, наукової обґрунтованості й методологічного оновлення. Формування нової облікової парадигми, що враховує реалії цифрової економіки, потреби суспільства у достовірній, аналітичній та етично вивірених інформації, запровадження міжнародних стандартів звітності є необхідною передумовою подальшого поступу облікової науки та підвищення її ролі в соціально-економічному розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку облікової науки піднімалось такими вченими, як: М. Пушкар, В. Семанюк [1], В. Жук, Ю. Буздушна [2], С. Василішин [3], Ю. Біла [4], Л. Кононенко, О. Юрченко, О. Гай [5]. На розвитку економічних наук відповідно до принципів академічної доброчесності наголошували М. Іваннікова, Н. Карпенко, Н. Педченко, Ю. Стрілець та Г. Бірта [6].

Зокрема М. Пушкар та В. Семанюк дослідили з позиції історичного розвитку, етапи формування облікової науки під впливом економічних, соціальних, технологічних, психологічних та інших факторів, а також довели, що облікова теорія потребує удосконалення і підвищення її наукового рівня. В. Жук, Ю. Буздушна обґрунтовують наукові підходи до нової облікової політики і єдиної методології оцінки вартості сільськогосподарських земель у фінансовій звітності та статистиці, як чинника капіталізації національного багатства України та забезпечення її сталого розвитку й належного представлення у світовому інформаційному просторі. С. Василішин досліджує перегляд місії та назви професії бухгалтера в контексті зміцнення економічної безпеки підприємств в умовах діджиталізації економіки та доводить вагомість інституту професії бухгалтера у світовому соціально-економічному просторі. Ю. Біла здійснює аналіз підходів щодо формування парадигми бухгалтерського обліку та класифікує їх на шість груп: парадигма інформаційних технологій, парадигма глобального обліку, інституційна парадигма, стратегічна облікова парадигма, інформаційна парадигма, природнича парадигма. Л. Кононенко, О. Юрченко, О. Гай досліджують відповідність наявного теоретичного апарату бухгалтерського обліку вимогам глобальної економіки та інформатизації

суспільства, зазначаючи, що ці вимоги обумовлюють зміни теоретичних засад обліку.

Отже, узагальнення наукових підходів свідчить про поступовий перехід облікової науки від традиційного розуміння її як інструменту реєстрації господарських фактів до інтеграційної концепції, що поєднує економічні, соціальні та етичні аспекти діяльності. У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється формуванню методологічних засад, які б забезпечували достовірність, прозорість і суспільну значущість облікової інформації. Водночас залишається потреба у формуванні єдиної наукової основи розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації, що враховувала б виклики академічної доброчесності та запити соціально-економічного розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення теоретичних підходів і наукових поглядів на розвиток сучасної облікової науки, а також обґрунтування необхідності формування нової методологічної парадигми бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту, орієнтованого на достовірність, етичність та аналітичну цінність облікової інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бухгалтерський облік є самостійною економічною наукою з власним предметом, методами та системою категорій, що забезпечує достовірне відображення господарських процесів і формує інформаційну основу для прийняття управлінських та фінансових рішень. На рівні підприємства облік слугує інструментом контролю, аналізу й планування, тоді як на рівні держави – основою формування статистики, податкової звітності та економічної політики. Від якості облікової інформації залежить ефективність управління, інвестиційна привабливість бізнесу та стабільність національної економіки, що підкреслює вагому роль бухгалтерського обліку як науки і практики у сучасному економічному розвитку. Теорія бухгалтерського обліку включає в себе розуміння таких важливих понять як: предмет та метод бухгалтерського обліку, система бухгалтерських рахунків, призначення й формування оцінки

в обліку, визначення методів калькуляції, правильність оформлення господарських операцій первинними документами та узагальнення їх в регістрах бухгалтерського обліку, правильність та необхідність проведення інвентаризації для контролю за збереженням майна суб'єкта господарювання, розуміння основ фінансової звітності [7]. З огляду на це інвентаризація потребує чіткої організації як на рівні окремого підприємства, так і на державному рівні, що ще раз підкреслює її значущість у системі бухгалтерського обліку та фінансово-господарського контролю [8, с. 178]. Бухгалтерський облік є невід'ємною складовою системи обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання, оскільки забезпечує формування повної та достовірної інформації про їх діяльність. Саме через облікову підсистему створюється база даних, яка надалі використовується для аналітичних розрахунків та прийняття управлінських рішень щодо господарської діяльності [9, с. 180]. Обліково-аналітичне забезпечення в управлінні бізнесом має на меті не лише формування облікової інформації у вигляді бухгалтерських записів, фінансової та податкової звітності, але й генерацію аналітичних даних, прогнозних оцінок, економічних показників і коефіцієнтів, що забезпечує комплексне й достовірне уявлення про фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання та підвищує обґрунтованість управлінських рішень [10]. Відповідно, бухгалтерський облік та система обліково-аналітичного забезпечення загалом формують окремий науковий напрям, дослідження якого охоплюють як теоретичні й методологічні засади, так і прикладні аспекти. До таких прикладних напрямів належать впровадження цифрових технологій у процес обліку, облік нематеріальних активів в умовах цифрової економіки, організація обліку в бюджетних установах, облік виробництва, електронної торгівлі тощо. Дослідження бухгалтерського обліку здійснюються закладами вищої освіти в межах підготовки бакалаврів, магістрів і докторів філософії, у процесі наукової діяльності кафедр та виконання науково-дослідних робіт, а також науковими установами, приватними консалтинговими й аналітичними центрами. Систему облікової науки наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Система облікової науки

Суб'єкти наукової діяльності	Наукові напрями
наукові дослідження бакалаврів та магістрів під час підготовки за спеціальністю D1 (071) Облік і оподаткування	проведення невеликих прикладних досліджень у межах бакалаврських і магістерських робіт; написання тез доповідей і участь у наукових конференціях; можливе підготовлення наукових статей за результатами досліджень; формування нових ідей, що виникають у процесі практично орієнтованих досліджень
дисертаційні дослідження докторів філософії за спеціальністю D1 (071) Облік і оподаткування	проведення ґрунтовного дослідження для розв'язання конкретної наукової проблеми у сфері обліку й оподаткування; забезпечення наукової новизни, що має переважно прикладний характер і спрямована на вдосконалення методології та практики обліку; підготовка здобувача як повноцінного науковця, здатного формувати нові підходи, моделі та методики; ублікація результатів дослідження у вигляді статей, тез доповідей та монографій, що забезпечує апробацію та поширення отриманих наукових результатів
наукова робота профільних кафедр та наукових установ	виконання кафедральних науково-дослідних робіт (НДР) за затвердженими темами, спрямованих на розвиток методології та практики обліку й оподаткування; розроблення та реалізація колективних наукових тем, що об'єднують викладачів у спільних дослідженнях за пріоритетними напрямками кафедри; проведення індивідуальних наукових досліджень викладачами за темами навчальних дисциплін, що забезпечує інтеграцію сучасних наукових результатів у зміст освітнього процесу.
дисертаційні дослідження докторів економічних наук за науковою спеціальністю 08.00.09 бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)	проведення фундаментальних досліджень, спрямованих на формування нових теоретико-методологічних підходів у бухгалтерському обліку, аналізі та аудиті за видами економічної діяльності; розроблення і обґрунтування нових наукових напрямів і концепцій, які визначають подальший розвиток облікової науки; формування наукових шкіл, об'єднання дослідників навколо спільної проблематики та забезпечення наступності у розвитку наукових ідей; публікація значного масиву наукових робіт монографій, серій статей, тез і методичних розробок, що системно висвітлюють результати дослідження та забезпечують їхній вплив на розвиток науки й практики.
аналітичні та консалтингові центри,	розроблення практичних облікових рішень для бізнесу – удосконалення облікової політики, методик оцінки активів, внутрішнього контролю, управлінської звітності та систем фінансового аналізу; підготовка аналітичних матеріалів для органів влади щодо обліково-аналітичного забезпечення регулювання, оподаткування, оцінювання державних активів та підвищення прозорості економічних процесів; формування доступних оглядів і рекомендацій з питань обліку, аудиту та аналізу для професійної спільноти й широкого кола користувачів, сприяючи підвищенню фінансової грамотності та якості інформації в економіці.

Джерело: сформовано авторами

Втім облікова наука сьогодні суттєво поступається іншим економічним напрямом за рівнем наукової активності. Це простежується як за кількістю захистів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за освітніми галузями знань, так і за науковими спеціальностями [11]. Зокрема, освітня спеціальність D1 (071) «Облік і оподаткування» демонструє значно меншу кількість дисертаційних досліджень порівняно зі спеціальністю C1 (051) «Економіка». На рівні докторських дисертацій більшість робіт захищається за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)», тоді як дослідження з питань бухгалтерського обліку та обліково-аналітичного забезпечення представлені значно меншою мірою.

Така диспропорція виглядає особливо парадоксально, зважаючи на те, що в практичній діяльності бухгалтерський облік є обов'язковим для всіх юридичних осіб відповідно до законодавства, а більшість фізичних осіб-підприємців залучають фахівців з обліку для ведення податкового та фінансового обліку, що, у свою чергу, зумовлює чисельність професії бухгалтера як однієї з найбільших у реальному секторі економіки. Фактично сфера обліку охоплює значно ширше коло підприємств і організацій, ніж багато інших економічних напрямів, проте в науковому полі її представлення, навпаки, є суттєво обмеженим. Бухгалтерський облік залишається базовою управлінською функцією, без якої неможливе здійснення господарських операцій, складання звітності та виконання податкових зобов'язань, однак його наукове осмислення все ще потребує більшої уваги та розвитку. Серед причин такої диспропорції можна виокремити те, що значна частина підприємств та організацій сприймає бухгалтерський облік передусім як технічну функцію, необхідну лише для подання звітності. Крім того, через значний фіскальний тиск з боку контролюючих органів зміщується акцент із використання обліку як повноцінного джерела інформації для менеджменту та власників на виконання податкових вимог і забезпечення своєчасної сплати податків.

Через різні причини інформацію на задоволення своїх запитів ці державні інституції все більше починають формувати з так званого податкового обліку, шукати в статистичних спостереженнях, а не в системному бухгалтерському обліку [12]. У результаті потенціал бухгалтерського обліку як інструменту управління та аналітики часто залишається нереалізованим, що відповідно впливає і на рівень наукових досліджень у цій сфері.

Іншою вагомою проблемою, тісно пов'язаною з домінуванням податкового обліку, є тінізація економіки, яка спричиняє поширення практики ведення подвійного обліку. Коли йдеться про тіньову економіку, мається на увазі прихована від держави господарська діяльність [13]. У наукових дослідженнях управлінський облік традиційно розглядається як складова бухгалтерського обліку нарівні з регламентованим фінансовим, призначеним для задоволення внутрішніх інформаційних потреб. Однак на практиці управлінський облік часто перетворюється на «реальний облік» для керівників і власників підприємств, де фіксується фактична наявність активів, реальні доходи, витрати та фінансові потоки, тоді як у фінансовому, а відповідно й податковому обліку, відображається лише частина господарських операцій. У таких умовах фінансова звітність подається формується здебільшого для державних органів, і тому до системи національних рахунків потрапляє лише фрагмент реальних економічних процесів. За таких обставин власники та ключові зацікавлені сторони не бачать значної цінності у фінансовій звітності. Це насамперед характерно для малого та середнього бізнесу, тоді як великі підприємства, що складають звітність за МСФЗ, відображають усі операції, проходять аудит і оприлюднюють звітність із примітками та аудиторським висновком, навпаки – зацікавлені у якісному бухгалтерському обліку, впровадженні сучасних методів та розвитку наукових підходів.

Відтак, для розвитку облікової науки та посилення її ролі серед економічних дисциплін як основного джерела інформації для економічних досліджень, а також для підвищення якості фінансово-статистичної звітності

з метою формування об'єктивної картини стану економіки і прийняття ефективних управлінських рішень, наукові дослідження доцільно згрупувати за такими ключовими напрямками:

- *фундаментальні дослідження обліку як соціально-економічного інституту.* Цей напрям охоплює вивчення ролі бухгалтерського обліку в суспільно-економічному житті країни та його методологію й значення як науково обґрунтованого механізму фіксації, аналізу й передачі об'єктивної фінансової та нефінансової інформації не лише для податкових і статистичних органів, а й для суспільства та громадськості загалом. Йдеться про переосмислення бухгалтерського обліку – від технічного інструменту відображення операцій і засобу фіскального контролю до повноцінного соціально-економічного інституту, який відіграє ключову роль у системі управління економікою;

- *дослідження особливостей обліку за галузями та розробка галузевих стандартів.* Цей напрям охоплює вивчення специфіки та методології ведення обліку в різних сферах економіки з урахуванням їхніх технологічних, організаційних та ресурсних особливостей – у аграрному секторі, виробництві, торгівлі, ІТ-сфері, бюджетному секторі, освіті, територіальних громадах тощо. Оскільки різні види діяльності мають власні підходи до визнання та оцінки активів, доходів і витрат, постає потреба у розробленні галузевих стандартів, що враховуватимуть специфіку як традиційних, так і цифрових бізнес-моделей. Зокрема, в ІТ-сфері вже існує спеціальний режим оподаткування «Дія Сіті», який передбачає специфічні вимоги до звітності та необхідність підтвердження її відповідності аудиторським висновкам, що ілюструє важливість інтеграції галузевих особливостей у облікові стандарти. Важливим завданням є також інтеграція цих облікових особливостей у національні та міжнародні стандарти звітності. Це дозволить сформувати повнішу та об'єктивнішу інформацію про стан окремих галузей, відобразити операції та активи, які сьогодні не потрапляють

до офіційної статистики, та забезпечити реалістичне уявлення про національне багатство й економічний потенціал країни;

- *формування системи економічного контролю.* Такий напрям передбачає розвиток інституту економічного контролю як важливого елемента регулювання та забезпечення достовірності інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Економічний контроль – це комплексний процес перевірки, моніторингу та оцінювання діяльності підприємства з метою забезпечення відповідності його функціонування економічній меті, ефективного використання фінансових, матеріальних та людських ресурсів, дотримання законодавчих, етичних і соціальних норм, а також виконання соціальних, екологічних та громадських функцій [14]. Розширення відкритості фінансових і нефінансових даних стимулюватиме юридичних осіб до правдивого й повного звітування перед суспільством, що зменшуватиме мотивацію до приховування господарських операцій. Особливу роль відіграє посилення громадського контролю та розширення сфери обов'язкового аудиту, що може стати дієвим доповненням, а в окремих випадках – і альтернативою репресивному податковому контролю, сприяючи зниженню корупційних ризиків. Важливою складовою економічного контролю є забезпечення вільного доступу до інформації суб'єктів господарювання з урахуванням вимог комерційної таємниці, що підвищує прозорість економіки. Не менш важливим є підвищення обізнаності громадськості щодо значення відкритих даних, збільшення обсягу розкриття фінансових і нефінансових показників у примітках до звітності та розвиток інструментів їх аналізу для своєчасного виявлення ризиків і прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

- *розширення звітності та формування інтегральних показників.* Цей напрям наукових досліджень передбачає збільшення обсягу інформації, що включається до звітності суб'єктів господарювання, та створення інтегральних показників їх діяльності. Важливо враховувати роль підприємства у суспільно-економічному та екологічному житті, визначати

ключові фінансові та нефінансові показники для обліку, аналізу й відображення у звітності. Особлива увага приділяється репутаційним, соціальним, екологічним та іншим нефінансовим аспектам, що дозволяє отримати комплексне уявлення про діяльність підприємства, підвищує прозорість і сприяє більш відповідальному управлінню;

- посилення аналітичної складової обліку із використанням цифрових технологій. Сучасний розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для поглибленого аналізу бухгалтерської інформації. Використання штучного інтелекту, аналітичних платформ та програмних засобів значно підвищує ефективність обробки великих обсягів фінансових та нефінансових даних, дозволяє виявляти закономірності, тренди та ризики, що раніше були недоступними для традиційного аналізу. Цифровізація обліку сприяє формуванню інтегрованих аналітичних показників, автоматизації прогнозування фінансових результатів, оцінки платоспроможності та ефективності управлінських рішень, що підвищує стратегічну цінність бухгалтерської інформації для власників, менеджменту та зовнішніх зацікавлених сторін.

Таким чином, розглянуті наукові напрями – фундаментальні дослідження обліку як соціально-економічного інституту, вивчення галузевих особливостей і розробка стандартів, формування системи економічного контролю, розширення звітності та посилення аналітичної складової з використанням цифрових технологій – дозволяють науково обґрунтувати важливість бухгалтерського обліку для суспільно-економічного життя країни та підвищити його роль у прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях. Водночас критично важливим у процесі досліджень є дотримання принципів академічної доброчесності: всі роботи повинні бути оригінальними, містити наукову новизну та враховувати особливості української економіки, а не обмежуватися запозиченнями чи плагіатом із зарубіжних джерел. Це забезпечує достовірність результатів, підвищує

академічну значущість і практичну цінність облікових досліджень та сприяє розвитку національної економічної науки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, бухгалтерський облік є самостійною економічною наукою з власним предметом, методами та системою категорій, що забезпечує достовірне відображення господарських процесів та формує інформаційну основу для прийняття управлінських і фінансових рішень як на рівні підприємства, так і держави. Незважаючи на обов'язковість ведення обліку всіма юридичними особами та його ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та ефективності управління, наукове дослідження цієї сфери суттєво поступається іншим економічним напрямом, що зумовлено сприйняттям бухгалтерського обліку як технічної функції для подання звітності та домінуванням податкового обліку, а також поширенням практики подвійного обліку через тінізацію економіки. Розвиток облікової науки можливий через комплексне дослідження фундаментальних аспектів обліку як соціально-економічного інституту, вивчення галузевих особливостей і розробку стандартів, формування системи економічного контролю, розширення обсягу звітності та інтегральних показників, а також посилення аналітичної складової з використанням цифрових технологій і штучного інтелекту. Такі підходи дозволяють не лише підвищити наукову обґрунтованість та практичну цінність облікових досліджень, а й забезпечити формування об'єктивної інформаційної бази для аналізу та управління економікою, підвищення прозорості господарської діяльності, зменшення корупційних ризиків і підтримку відповідального бізнесу. Водночас критично важливим залишається дотримання принципів академічної доброчесності, що гарантує оригінальність, наукову новизну та врахування особливостей української економіки, сприяючи розвитку національної економічної науки та зміцненню її академічної значущості.

Перспективи подальших досліджень бухгалтерського обліку і обліково-аналітичного забезпечення полягають у поглибленому вивченні впливу

цифровізації та штучного інтелекту на якість аналітичної інформації, розробці адаптованих галузевих стандартів для нових секторів економіки, удосконаленні методів інтеграції фінансових і нефінансових показників у звітності, а також у дослідженні механізмів підвищення прозорості та ефективності економічного контролю. Важливим напрямом є вивчення специфіки української економіки, адаптація міжнародних стандартів до національних умов і розвиток науково обґрунтованих підходів до комплексного використання облікової інформації для прийняття управлінських рішень та формування об'єктивної картини економічного стану країни.

Література

1. Пушкар М., Семанюк В. Етапи формування облікової науки та її подальший розвиток. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 2. С. 172-187. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.02.172>
2. Жук В. М., Бездушна Ю. С. Місія інституту бухгалтерського обліку в капіталізації національного багатства та забезпеченні сталого розвитку України. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 6-21.
3. Василішин С. І. Трансформація місії та назви професії бухгалтера під впливом запитів зміцнення економічної безпеки підприємств в умовах діджиталізації економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.58>
4. Біла Ю. Генезис розвитку облікових парадигм: науковий аналіз. *Вісник економіки*. 2024. Вип. 2. С. 116-130. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.02.116>
5. Кононенко Л. В. Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства. *Економічний простір*. 2021. № 170. С. 83-87.
6. Іваннікова М. М., Карпенко Н. В., Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Бірта Г. О. Академічна доброчесність у наукових дослідженнях. *Науковий*

вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2025. Вип. 1 (115). С. 167-172.

7. Гуренко Т. О. Взаємозв'язок теорії бухгалтерського обліку з теоріями інших галузей економічної науки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-34>

8. Шеленко Д. І. Особливості проведення інвентаризації на підприємстві. Сталій розвиток економіки. *Міжнар. наук.-практ. журнал*. 2015. № 1. [26]. С. 175-180. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/499> (дата звернення 25.12.2025).

9. Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І., Іванюк Т. Л., Жовнір І. В., Банашкевич Т. П. Формування обліку фінансових результатів у підприємствах. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. Вип. XIV. 2019. С. 179-186.

10. Баланюк І. Ф., Черевний Ю. І., Іваночко Б. Р., Безрукий Т. М., Юхневич А. М. Методологічні засади наукових досліджень обліково-аналітичного забезпечення та економічного контролю в управлінні бізнесом. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 12. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16413722>

11. Національний репозиторій академічних текстів (2026), “Пошук академічних текстів”. URL: <https://nrat.ukrintei.ua> (дата звернення 04.01.2026).

12. Галузеві стандарти обліку та фінансової звітності: Колективна монографія. / В. М. Жук та ін. Київ: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2015. 368 с.

13. Черневий Ю. І., Мацко В. В., Шеленко Д. І. Тіньова економіка в умовах цифрової трансформації: податкові ризики та шляхи мінімізації. *Сталій розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: Матеріали X Міжнародної наук.-практ. конф. ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани, 10 квітня 2025. Запоріжжя: ФОП Однорог Т. В., 2025. С. 61-64.*

14. Баланюк І. Ф., Іваночко Б. Р., Кузьмін Т. Л., Мельник І. О. Сутність економічного контролю та його місце в обліково-аналітичних системах

бізнесу в умовах цифрової трансформації. *Інноваційна економіка*. 2025. Вип 2. С. 252-259.

References

1. Pushkar, M. and Semanyuk, V. (2023), “Stages of the formation of accounting science and its further development”, *Visnyk ekonomiky*, vol. 2, pp. 172-187. <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.02.172>

2. Zhuk, V.M. and Bezdushna, Yu.S. (2019), “The mission of the accounting institute in the capitalization of national wealth and ensuring sustainable development of Ukraine”, *Ekonomika APK*, vol. 4. pp. 6-21.

3. Vasylyshyn, S.I. (2020), “Transformation of the mission and name of the accounting profession under the influence of requests to strengthen the economic security of enterprises in the context of the digitalization of the economy”, *Efektivna ekonomika*, vol. 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.58>

4. Bila, Y. (2024), “The genesis of the development of accounting paradigms: a scientific analysis”, *Visnyk ekonomiky*, no. 2, pp. 116-130. <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.02.116>

5. Kononenko, L.V. Yurchenko, O.V. and Hai, O.M. (2021), “Accounting theory in the context of the formation of a global economy and the informatization of society”, *Ekonomichnyy prostir*, vol. 170, pp. 83-87.

6. Ivannikova, M.M. Karpenko, N.V. Pedchenko, N.S. Strilets, V.Yu. and Birta, H.O. (2025), “Academic integrity in scientific research”, *Naukovyy visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, vol. 1 (115), pp. 167-172.

7. Hurenko, T.O. (2022), “The relationship of accounting theory with theories of other branches of economic science”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 40, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-34>

8. Shelenko, D.I. (2015), “Features of conducting an inventory at an enterprise”, *Stalyi rozvytok ekonomiky. Mizhnar. nauk.-prakt. zhurnal*, vol. 1. [26], pp. 175-180.

9. Balaniuk, I.F. Shelenko, D.I. Ivaniuk, T.L. Zhovnir, I.V. and Banashkevych, T.P. (2019), “Formation of Financial Results Accounting at Enterprises”, *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Ekonomika*, vol. XIV. pp. 179-186.

10. Balanyuk, I.F. Cherevnyi, Yu.I. Ivanochko, B.R. Bezrukyy, T.M. and Yukhnevych, A.M. (2025), “Methodological principles of scientific research on accounting and analytical support and economic control in business management”, *Aktualni pytannya ekonomichnykh nauk*, vol. 12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16413722>

11. National Repository of Academic Texts (2026), “Search for Academic Texts”, available at: <https://nrat.ukrintei.ua> (Accessed 4 January 2026).

12. Zhuk, V.M. et al. (2015), *Haluzevi standarty obliku ta finansovoi zvitnosti [Sectoral accounting and financial reporting]*, Natsionalnyi naukovyi tsentr “Instytut ahronoi ekonomiky”, Kyiv, Ukraine.

13. Chernevyi, Yu.I. Matsko, V.V. and Shelenko, D.I. (2025), “Shadow economy in the context of digital transformation: tax risks and ways of minimization”, *Materialy X Mizhnarodnoyi nauk.-prakt. konf. VP NUBiP [Sustainable development of the agricultural sector: engineering and economic support]*, VP NUBiP Ukrainy “Berezhanskyi ahrotekhnichnyi instytut”, Berezhany, Ukraine, pp. 61-64.

14. Balanyuk, I.F. Ivanochko, B.R. Kuzmin, T.L. and Melnyk, I.O. (2025), “The essence of economic control and its place in business accounting and analytical systems in the context of digital transformation”, *Innovatsiyna ekonomika*, vol. 2, pp. 252-259.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2026 р.